

WAARDZEGGER

MAART 2022

met o.a. :

- Op de bres voor het polderlandschap
- Ladders aan zet (2)
- Van kerstbal naar rozengal
- Damherten gered?
- Interview: *Mees en Ageeth Visser*
- Bouwen, bouwen, bouwen...
- Rol HWL-imker
- Eindelijk **Vrijwilligersdag!!**
- En nog veel meer...

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoeksche Waards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Verschijnt ieder kwartaal
 ISSN 1389-7454

Jaargang 15 nr. 1, oplage: 1800
 HWL-lidmaatschap € 30,00 per jaar
 IBAN-nr. NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik aangewend worden, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080
 3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
 Telefoon: 0186 621 888

Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff

kantoor@hwl.nl

Openingstijden:

Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur
 Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
 Vanaf 1 maart 2020 is het NLC tot nader order niet meer geopend voor publiek, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Thijs Jasperse (voorzitter)
 vacant (secretaris a.i. Ruud Horijon) secretariaat@hwl.nl
 vacant (penningmeester a.i. Ruud Horijon)
www.hwl.nl

Redactie

Piet Schram (opmaak/vormgeving/eindredactie)

Marcus Dekker (tekstcorrectie)

Aad Bruijnzeel (verzending/verspreiding)

waardzegger@hwl.nl

Aanleveren kopij: eind eerste maand van ieder kwartaal, per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel. *De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!*

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.

Vorbereiding verzending

HW Werkt

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 https://twitter.com/HW_Landschap

 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Al een tijdje houdt mij de vraag bezig wat nu het best (zichtbare) visitekaartje van HWL is. Een paar zaken die er m.i. uitspringen. Onbetwist ons natuurbezoekerscentrum Klein Profijt, het bezoekersaantal is daar het levendig bewijs van. We kunnen zeker, bij gelegenheid, ook showen met het mooie Nationaal Landschapscentrum (NLC); een intensiever gebruik daarvan staat hoog op de agenda! Het werk van de knotploegen? Zou zomaar kunnen, vooral in de periode wanneer de wilgen trots hun 'kale' kruinen tonen. Met gepaste trots past misschien ook de Waardzegger wel in dit rijtje, alhoewel dit voornamelijk binnen eigen gelederen geldt. Maar de beste manier om onze prachtige Hoeksche Waard in al haar facetten te laten zien, is tijdens excursies. En daar zit nu juist het probleem: dat kunnen we niet (meer). Er zijn geen gidsen meer die zich beschikbaar stellen voor *het organiseren* van de wandelingen! En dan te bedenken dat er inmiddels meer dan 100 'geschoolde gidsen' onder HWL-leden zijn die de afgelopen jaren gidsencursussen hebben gevolgd. De bereidheid om zich in te zetten voor de vereniging op dit gebied loopt blijkbaar hard terug. Dat is op z'n zachtst gezegd zorgelijk. Is het een gevolg van de als maar voorslepende pandemie? De achter ons liggende bestuurscrisis misschien? Wie zal het zeggen. In ieder geval is het excursieaanbod achter in deze Waardzegger veelzeggend. Hopelijk dat het prachtige lied van Gerard Cox uit 1987, "Ode aan de Hoeksche Waard", gidsen weer motiveert en het organiseren weer wordt opgepakt, zodat onze Waard met trots kan worden getoond in al haar facetten. Misschien dat we dat lied tijdens de vrijwilligersdag op 2 april met z'n allen eens moeten zingen. Vergeet u zich voor die dag vooral niet op te geven! Voor degenen die het lied niet kennen, is voor de zekerheid de tekst in het geheel in deze editie opgenomen...

En wat vindt u verder nog in deze uitgave?

Naast de vaste rubrieken, allereerst de werkgroep Milieu & Planologie, die 'op de bres staat' de Hoeksche Waard tijdens de ontwikkeling van nieuwe plannen zoveel mogelijk als polderlandschap trachten te behouden; verderop in dit blad wordt wat dieper op deze materie ingegaan. Dan Fruit & Sap met het tweede deel van het gebruik van ladders tijdens de pluk. Els van Gemeeren interviewde voor ons het echtpaar Mees en Ageeth Visser, als afsluiting van hun jarenlange suppoort door te adverteren in dit blad (Landzicht biologisch). Ook bij Jeugdeducatie gaat er wel eens wat mis; een korte impressie van 'beide kanten'. Er zijn "rooie japen" gespot in Nieuw-Beijerland en door de Plantenwerkgroep langs de Boezemvliet nabij Maasdam "rozengalballen". Of de populatie damherten aan de zuidrand van de Hoeksche Waard nu werkelijk veilig is, leest u in deze uitgave. "Bever in zee en dassen in de duinen" lijkt wellicht een ongewone stelling, maar bij de werkgroep Zoogdieren vindt men dat niet zo vreemd. Is het egel of stekelvarken? U leest er alles over in het betreffende artikel van de Schrijvers van Het Kompas. De rol van HWL-imker voor de biodiversiteit wordt door Flip Wols uit de doeken gedaan en Terreinbeheer bericht over de besteding van de opbrengst van de Rabobank Clubactie. Tenslotte nog een (gast)artikel van Water Natuurlijk over minder zwerfvuil door ander bermbeheer.

Als laatste in deze (weer) bomvolle Waardzegger de uitnodiging en agenda voor de jaarlijkse Algemene Leden Vergadering (ALV), op donderdag 31 maart a.s. en de tweemaal uitgestelde vrijwilligersdag op zaterdag 2 april. Geef u vooral op!

Foto voorpagina:
 De Keen, Strijen
 Leen de Man

Piet

Van de voorzitter...

The secret of change is to focus all of your energy not on fighting the old, but on building the new.

SOCRATES

Beste HWL-ers,

Nu ik op deze mooie, zonnige zaterdagmiddag ben gaan zitten om dit stukje te schrijven, schoot deze prachtige uitspraak van Socrates me door het hoofd, als toepasselijk om weer te geven waar we als HWL (en veel breder maatschappelijk) voor staan ten aanzien van natuur en landschap. Ieder ziet dat we ons gedrag als mensen t.a.v. de natuur moeten veranderen. Maar hoe en wat dan? Als bestuur zijn we sinds de zomer bezig te bezien hoe de toekomst van HWL er uit zou kunnen zien. Hoe grijpen we de kansen die de huidige tijd biedt? Vanuit de mooie geschiedenis en structuur die HWL heeft? Op de ledenvergadering van 17 november hebben we daar prima over gediscussieerd en konden ons vinden in onderstaande voorlopige missie:

Als natuurorganisatie staan we voor een leefbaar en groen eiland. Een landschap waar we trots op zijn. Wij voelen ons hoeder van de natuur, het landschap, het water en de dorpen in de Hoeksche Waard. Wij zullen ons inzetten voor het beschermen en ontwikkelen van een gezonde en duurzame leefomgeving in de Hoeksche Waard.

Hoe we dit hoogste doel van HWL gestalte gaan geven en wat dit betekent voor de wijze waarop we onze vereniging inrichten, komt aan de orde op de komende ledenvergadering, op 31 maart in het NLC. Komt allen!

HWL 50 jaar in 2023

Zoals in de december uitgave van de Waardzegger aangekondigd, zijn we

van plan dit uitgebreid te vieren. Uiteraard feestelijk, maar ook van de gelegenheid gebruik te maken te bezien hoe we de staat van natuur en landschap van de Hoeksche Waard beoordelen. Hoe was het 50 jaar geleden, hoe is die nu én hoe vinden we dat die in 2073 moet zijn. Bij dit project komt vanzelf naar voren, wat nu echt die kern van de natuur en het landschap is dat we moeten beschermen en bewaren! Ook hier als onderlegger weer het citaat van Socrates. Voor dit project vragen we de medewerking van alle HWL-ers; leden, werkgroepen en afdelingen.

Ook extern is er enthousiasme hieraan mee te werken. Wordt vervolgd.

B&W Hoeksche Waard op bezoek bij HWL in het NLC.

Op 7 december mochten we het complete college Burgemeester & Wethouders (inclusief gemeentesecretaris en twee andere betrokken ambtenaren) ontvangen in Numansdorp. Men had alle aandacht voor het wel en wee van HWL en er is een mooie en levendige discussie gevoerd over de kijk op natuur en landschap en hoe we zouden kunnen samenwerken. Een kort verslag vindt u elders in dit blad.

NLC Numansdorp

Afgelopen jaren is er binnen HWL heel wat te doen geweest over ons Nationaal Landschaps Centrum (NLC).

Is er wel toekomst voor het NLC? Moet het mogelijk verkocht worden? Ik kan daar helder over zijn. Ja, er is toekomst voor het NLC en HWL gaat het NLC zeker niet verkopen!

Wel kunnen we vaststellen dat de verwachtingen die we rond 2010 hadden bij lange na niet zijn uitgekomen. Het hele begrip Nationaal Landschap heeft niet de impact gekregen waar we toen vanuit gingen. Dat betekent dat we nu de tijd nemen om als het ware een ander centraal thema aan het NLC te kunnen geven. Dat gaat zeker goed komen. Dit is ook aan de orde gekomen in het hierboven beschreven gesprek met B&W. Conclusie was, dat we het eens zijn over de kansen die er zijn voor het NLC op lange termijn. Vanuit het bestuur wordt dit een apart project. De financiële exploitatie van het NLC t/m 2023 is positief.

Bestuur

Afgelopen zomer is het bestuur met nogal wat vacatures van start gegaan. Gelukkig hebben we mensen gevonden een deel hiervan in te vullen.

René Gomersbach is 17 november door de ALV tot bestuurslid gekozen.

inhoud

• colofon / redactioneel	2
• van de voorzitter...	3
• bres voor polderlandschap	4
• ladders aan zet (2)	5
• interview: fam. Visser	6-7
• van twee kanten...	8
• rooie japen, Nieuw-Beijerland	9
• van kerstbal naar rozengal..	10
• de wandeling...	11
• damherten echt gered?	12
• op de boekentafel...	13
• natuur centraal	14-15
• bouwen, bouwen en...	16
• bevers in zee, dassen in...	17
• egel of stekelvarken?	18
• gewoon bijzonder...	19
• rol HWL-imker...	20
• uitvoering Clubactie...	21
• minder zwerfvuil...	22
• HWL-mededelingen	22-23
• Agenda + uitnodiging ALV & vrijwilligersdag	24-25
• prikbord	26
• adverteerders	26-28

Hij neemt de portefeuille communicatie over van Ruud Horijon. *Martine Sagius* ondersteunt vanaf januari het secretariaat én *Peter Vos* is beoogd penningmeester. Op 31 maart kan de ALV hem tot bestuurslid kiezen.

Thijs Jasperse

Op de bres voor de HW als polderlandschap...

Henk Malta (wg Milieu & Planologie)

Misschien is de kop wat pretentius gesteld, maar toch wel wat de werkgroep Milieu & Planologie pretendeert. Nu, januari 2022, slechts vijf vrijwilligers, helaas allen mannen en helaas behoorlijk vergrijzend, maar toch druk bezig met wat in het jargon heet 'Beleid beïnvloeding'.

Druk bezig, maar toch relatief onbekend. Is het opzet om in betrekkelijke rust te werken of zijn de leden zo druk bezig dat de communicatie ondergeschikt raakt? Waarschijnlijk beide. Zeker is dat de werkgroep ten dienste van natuur en landschap wat meer aan de weg wil timmeren. Voor nu een eerste poging!

Omschrijven van wat het karakter van de Hoeksche Waard was, nu is, en moet blijven, is een open deur: een open in hoofdzaak agrarisch landschap, waar dijken, bomen, kreken en lintbebouwing nog bepalend zijn. Een eiland ook waar langs de oevers natuur zich kan ontwikkelen. Een alom geprezen waardevol landschap, erkend als Nationaal Landschap. Maar ook een landschap waar eisen van deze tijd een plek moeten vinden.

Er ontstaat druk, omdat er een tekort aan woningen is, omdat meer woningen en meer inwoners meer verkeersverbindingen vragen, omdat bedrijvigheid groeit en als betrekkelijk nieuw fenomeen, de energietransitie met windturbines en zonneparken.

Ruimte kan je maar één keer weggeven. Daarom is zorgvuldigheid een noodzaak. Dat leidt tot een 'luis in de pels' positie van HWL bij de beoordeling van ruimtelijke plannen en dreigende ingrepen in het landschap. Wind- en zonneparken, grootschalige woningontwikkeling, infrastructuur en meer moeten een plek krijgen, maar wel vanuit de notie dat de kwaliteit van

het landschap voorop staat.

Vaak zijn het kleine, karakteristieke elementen in het landschap, die toch beeldbepalen zijn en die dus vragen om behoud en beheer.

Al heel, heel lang weten we dat biodiversiteit, voor het gemak de soortenrijkdom, zwaar bedreigd wordt. Er zijn veel oorzaken aan te wijzen. Oorzaken die de streek ver overstijgen en die op wereldschaal moeten worden aangepakt. Echter, ook op onze kleinere regionale schaal moet en kan veel gebeuren. Over de kwaliteit van het water in sloten en kreken kan nog niet gejuicht worden. Aanpassen en onderhouden van oevers, bermen en dijkta-luds verbetert, maar is lang niet overal op orde. Beheerders als waterschap en provincie zitten nog volop in die slag om verbetering. Vaak is de goede wil aanwezig, maar blijft het beleid achter.

Vooral bij de kernen Oud-Beijerland en 's-Gravendeel zal voor Hoeksche-waardse begrippen grootschalig nieuwbouw worden gerealiseerd. Hoe kan het biodiversiteitsidee daar vorm krijgen? Wordt het 'stadsgroen' of komen er milieuvriendelijke oevers bij singels en watergangen? Gaan nieuwe bewoners begrijpen, dat vol getegelde tuinen niet bijdragen aan kwaliteit? Aandacht vragende onderwerpen ook voor de werkgroep Milieu & Planologie. Al deze ontwikkelingen worden vanuit de werkgroep kritisch gevolgd. Niet, althans niet altijd, vanuit een anti-

houding. Ook als meedenkers en als leveraars van betere ideeën spelen we een rol. Oppassen dat je als werkgroep te sterk als verlengstuk van gemeentes en ontwikkelaars wordt gezien, is wel de boodschap. Meedenken voor herstel en compensatie van wat onvermijdelijk is, kan ook een waarde opleveren.

Alles vraagt om samenwerking met wie de goede kant op wil. Boeren, grote natuurorganisaties, regionale partijen en overheden, maar altijd vanuit de eigen standpunten van HWL.

In het bestek van dit artikel is het niet mogelijk om over concrete voorbeelden te schrijven. Meer als een indruk geven, van wat aan de hand is en waarin een taak ligt voor HWL, is niet mogelijk. Maar er komen meer kansen.

De slotopmerking: **DE WERKGROEP IS TE SMAL. WE HEBBEN DRINGEND VERSTERKING NODIG.** Wie niet bang is om zich af en toe in een lap tekst te verdiepen en plannenmakers wil aanspreken als plannen niet deugen en beseft dat veel zaken traag kunnen gaan.

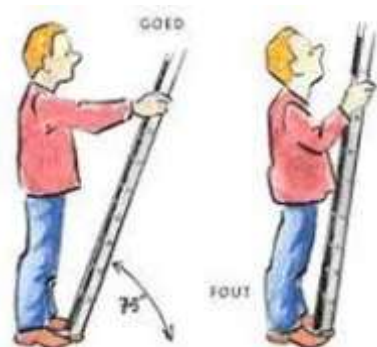
Meld U (milieu@hwl.nl), de werkgroep is ook in de komende jaren hard nodig.

Ladders aan zet (2)

Gaëlle Cagé (wg Fruit & Sap)

Vorig jaar heb ik jullie e.e.a. verteld over soorten (fruit)ladders die gebruikt kunnen worden tijdens het snoeien en het plukken van fruit. Nu zal het gaan over het gebruik van de ladder en het onderhoud.

Afhankelijk van de situatie gebruik je een ladder met A-stand of een ladder in uitgeschoven toestand. De ladder moet dan altijd in een hoek staan van ca. 75°. Dus niet te stijl (achterover vallen) of te vlak (verkeerde belasting). De afbeelding laat zien hoe je dit eenvoudig benadert: Plaats je voeten ter hoogte van de onderste sport. Houd de ladder met horizontaal gestrekte armen vast.

Het plukken van fruit op een dijk vraagt speciale aandacht, want je kunt je ladder niet haaks op de dijk zetten. Deze staat dan per definitie (zijdelings) scheef. De 3poot-ladder biedt dan uitkomst. De 3^e poot wordt daarbij tegen de dijk in het talud geplaatst. (Beslist niet op het wegdek, want daarop heeft de punt aan de poot geen grip). Door dat de hoek tussen de ladder en de 3^e poot vrij bepaald kan worden, kan de

Plaats de ladder bij voorkeur in een zgn. vork en gericht naar het hart van de boom. Tijdens het snoeien, wordt rekening gehouden met het feit dat er op enkele plaatsen ruimte moet zijn om je ladder te kunnen plaatsen. Soms wordt daarvoor ruimte gecreëerd door een tak weg te zagen. We noemen dit een ladderzet.

Houd je lichaam (= gewicht) dicht bij de ladder. Reik nooit verder dan 1 armlengte en houd beide voeten op de ladder. Zorg dat je met je knieën op de bovenste sport kunt leunen. Je hebt dan beter contact met je ladder. Bovendien sta je dan nooit hoger dan de 3^e sport van boven.

ladder veilig worden geplaatst ten opzichte van de helling van het talud.

Weliswaar staat de ladder dan officieel te ver gespreid (foto boven), maar het is hier kiezen tussen 2 kwaden. Deze aanpak blijkt in de praktijk dan toch het veiligst.

In het verleden hadden we in korte tijd veel valpartijen. Dit werd in de meeste gevallen veroorzaakt door ladders die de nodige mankementen hadden. De

staanders (=benen) waren door roest en/of eerdere valpartijen verzwakt. Gelukkig konden we enkele jaren geleden ons ladderpark vernieuwen met hulp van provinciale subsidie. Nu worden alle ladders (ook die van de knotploegen, werkplaatsen en bezoekerscentra) jaarlijks door ons gekeurd. Tijdens

die ronde door de Hoeksche Waard worden kleine reparaties direct uitgevoerd. Deuken in sporten door zwaar vallend hout worden geregistreerd. Zoiets betekent niet direct "afkeur" maar zo'n sport wordt wel "gevolgd". Voetdoppen worden vervangen en bramen in het hout/aluminium worden glad geveild. Als de ladder uiteindelijk in orde is, kan de keuringssticker worden geplakt.

De volgende nieuwe leden heten we hartelijk welkom!

Vanaf november 2021

Dik de Winter

Piet van Die

Jan Erik Singor

John Brandt

Marjan ten Napel

T.M. van Gammeren

Westmaas

Mijnsheerenland

Oud-Beijerland

Strijen

Mijnsheerenland

Capelle aan den IJssel

L. Lagerwerf

Nieck Alderliesten

Lizzy Fengler

Claudia van Oosterhout

Anneke Bijl

Mijke Buit en Bas Schelling

Oud-Beijerland

Heinenoord

Westmaas

Strijen

Numansdorp

Piershil

Buiten het gezichtsveld...

Tekst en foto's: Els van Gemeren

Interview!

Vanaf maart 2016 adverteerden ze al in de Waardzegger. Tot afgelopen december. Tijd om door Landzicht biologisch, groenteabonnement Boerderij Landzicht van Mees en Ageeth Visser, eens een andere instantie te sponsoren. Mees hield ooit een paar keer een lezing voor Landschapsgidsen in wording. We waren benieuwd hoe het sindsdien op de boerderij is gegaan. De redactie mocht een kijkje komen nemen.

Boerderij Landzicht...

V.l.n.r.: Floor, Ageeth en Mees Visser

Ageeth vertelt: Ik kwam ruim 30 jaar geleden op de boerderij. Niet als boerendochter; Mees en ik hadden elkaar leren kennen bij de Korfbal in Strijen. We zijn begonnen met het promoten van het groenteabonnement d.m.v. flyeren op markten. Al snel bleek vooral stadspubliek geïnteresseerd in biologisch telen. Zij werden onze abonnees van het eerste uur.

Ons logo verbeeldt vanuit de wortels in de vruchtbare aarde de groei van de plant tot op het bord. Onze producten worden volgens vastgestelde regels verpakt en geleverd op inmiddels meer dan 60 afhaaladressen in de regio. Gezond, vers en 100% biologisch direct van de boerderij, met recepten. Koken doen we niet voor abonnees. Het wordt wel vergemakkelijkt met recepten in het pakket en op de website, het hele jaar rond. Onze website www.groentenabonnement.nl wordt up-to-date gehouden.

Waarom biologisch?

Mees: Ruim 40 jaar geleden kreeg ik door overlijden van mijn vader de volle verantwoordelijkheid voor de boerderij als 4de generatie. Net klaar met de opleiding deed ik wat m'n vader en opa altijd hadden gedaan. Jaarlijks kwam een ambtenaar vertellen welke bestrijdingsmiddelen we nu weer moesten gebruiken. Ze noemden het gangbare landbouw. Ik noemde het chemische landbouw en kreeg steeds meer aversie tegen het systeem. Mijn zoektocht duurde 8 jaar van lezen, luisteren en kijken bij andere telers. Een ingrijpende gebeurtenis daarna heeft me het duwtje gegeven wat nodig was om als biologische boer op Landzicht te gaan werken. In Nederland was nog maar 2% biologisch boer en ik was jong en idealistisch en ervan overtuigd dat als we er maar bekendheid aan zouden geven, wel vele boeren met mij zouden overstappen. (Helaas is op dit moment

Even voorstellen:

Mees (62), Ageeth (53) en zoon Floor (27) Visser zijn van beroep telers van biologische groenten, verkopers van groenten per abonnement en voorlichters aan koks en voedselverstrekkers. Hun andere kinderen (4) wonen buitenshuis vanwege studie en hun 2de kleinkind is op komst. Hun bedrijf, Boerderij Landzicht, is gevestigd aan de Broekseweg 2a in Strijen.

Met hun groenteabonnement wonen ze in januari als 3de de innovatieprijs 2022 voor biologische landbouw bij Ekoland. In de beoordeling werd de sterke binding met de abonnee omschreven, de samenwerking van hun team (momenteel 20 personen) en het verdienmodel van Landzicht werd geprezen als uitstekend voorbeeld van de vruchtbare samenwerking tussen boer en burger!

dat slechts 4% in Nederland.) Ik hoopte dan ook dat Hoekschevaards Landschap er wat meer aan zou doen, dat is niet gebeurd. Bij LTO was er nauwelijks interesse, om maar te zwijgen van de overheid die totaal geen stelling nam. Hier zit inmiddels een cynisch activist die haast begint te krijgen. Het is puur een kwestie van keuzes maken. Kunstmest is de vervanger van dierlijke mest, dus was er minder vee nodig. Dit resulteerde in het ontstaan van aparte landbouw- en veeteeltbedrijven. Er kon efficiënter worden gewerkt en vooral grootschaliger. Kunstmest bestaat uit nitraat waarvoor aardgas nodig is om het te vervaardigen. Het is nu tijd om naar een fossielvrije samenleving te gaan en dus past het gebruik van kunstmest niet meer. Tevens put kunstmest de aarde uit.

Ik las de ontstaansgeschiedenis van ons eiland in de "Canon van de Hoeksche Waard" en ontdekte hoe en waar-

Let gevarieerd met de groenten van het seizoen en geniet!

door het Hollands Diep is ontstaan. Er werd op die plaats turf gestoken, het land werd lager en de dijken zwakker. Als we nu doorgaan met de opwarming van de aarde, gebeurt weer precies hetzelfde, daar is geen dijkverhoging tegen opgewassen. In het begin was er wel belangstelling voor ons bedrijf door collega boeren, maar zolang de wetgever niets doet, zal er niks veran-

selde wanden en een rieten dak. Daarin maken we onze eigen spelt pasta (foto onder). Spelt is erg goed voor de grond als wisselteelt. We laten het pellen en daarna malen bij de molenaar. Met een speciale machine maken we van het meel pasta en verpakken het daarna milieuvriendelijk. In de opslagloodsen, waarvan het dak is belegd met zonnepanelen, pakken we onze

chef-koks.

We komen aan het eind van de rondleiding door een prachtig bedrijf waaraan zichtbaar veel zorg wordt besteed, door zeer gemotiveerde mensen. De inzet is optimaal.

Elke dag kan er een groenteabonnement besteld worden voor 1 tot tig personen. Van de zomer kunnen er weer bloemen worden geplukt.

deren. Omschakelen kost tijd, omdat je wel biologisch kunt gaan telen, maar de resten van kunstmest en bestrijdingsmiddelen zijn niet meteen uit de grond en mogen niet in de voedselketen van biologische producten komen. Dat houdt omschakelen tegen.

Wat is er met de akkerranden aan de hand? Ik lees dat er toch bepaalde insecten door verdwijnen, maar dat het oppervlaktewater er door is verbeterd.

Mees: Wij hebben strokenteelt, een bloemen- en kruidentuin zo gepositioneerd dat het elkaar aanvult. Het staat vrolijk en er zijn mooie boeketten van te plukken. Bovendien is er een levendige diversiteit ontstaan van insecten, vogels en zelfs vleermuizen.

Na ons gesprek volgt de beloofde rondleiding.

Mees: De boerderij is door ons in authentieke stijl gemoderniseerd. De authentieke schuur is door ons aangebouwd met gebinten van hout (beide foto's hierboven). De voormalige wagenkeet is opgetrokken met gepotdek-

groentepakketten in.

Het geld verkregen we door crowdfunding waarop onze abonnees positief reageerden. Dit is het werk van Ageeth. Zij neemt de communicatieve en administratieve kant van ons bedrijf voor haar rekening. Laat mij maar op het land bezig zijn.

Rond de groentetuin (30 soorten) zijn knotwilgensingels aangelegd en heeft herplantaanleg van de hoogstamfruitboomgaard plaatsgevonden. Samen met abonnees zijn de wilgensingels opgevuld met meidoornhagen en andere struiken. Ook werden er een bloemen- en kruidentuin gerealiseerd.

Onze middelste zoon Floor en opvolger van de boerderij, is naast het telen van groenten op het land, ook geïnteresseerd in bio producten van collega telers. Inmiddels heeft hij veel ervaring en vakkennis opgedaan in de verkoop. Samen met zijn team verkoopt hij een totaalassortiment (groenten, fruit, aardappelen en bioproducten). Specialiteit is het begeleiden van koks om seizoensgebonden te koken. Zo krijgen we regelmatig bezoek van bekende

Ik was met de auto via 's-Gravendeel en de Mookhoek naar de boerderij gereden, maar voor een bezoek is een mooie fietstocht door het vlakke land met beter weer zeker ook beslist de moeite waard.

Neem nú een
abonnement

De redactie dankt Mees en Ageeth Visser van Boerderij Landzicht voor dit interview en hun jaren adverteren in de Waardzegger. We wensen hen veel succes toe!

Waardzegger laat of geheel niet ontvangen?

Melden bij Aad Bruijnzeel via waardzegger@hwl.nl en wij proberen dit zo spoedig mogelijk te herstellen.

Historische HWL-steun voor Tiengemeten

Een bezoek aan Tiengemeten is altijd weer een feestje. En er zijn steeds weer vrienden en kennissen die dat mysterieuze eiland graag met ons willen bezoeken. Zodoende kwam ik weer in het informatiecentrum van Natuurmonumenten en zag daar voor het eerst het boekje van Ton van der Graaf over Tien Gemeten. Een heel leuk boekje over het leven op Tiengemeten toen!

Dat gaat ook over het allereerste besluit van de provincie in oktober 1993 om het eiland natuur te laten worden. En het bezoek van de Zuid-Hollandse natuur gedeputeerde *Lynde Blok* aan café het Veerhuis in Nieuwendijk om dat toe te lichten.

De bewoners en boeren van het eiland waren in rep en roer en de jonge *Lynde Blok* (D66) was gevraagd om het besluit toe te lichten. De belangstelling was groot en het Veerhuis eigenlijk te klein om al die boze belangstellenden te ontvangen. Tussen al die potige boeren verdween de tengere gestalte van *Lynde Blok* bijna. Na haar korte toelichting vielen er in het steeds benauwdere Veerhuis bergen van kritiek en veel vragen over haar heen. Geen wonder als je plots te horen krijgt dat je leven buiten het eiland er in de toekomst – toch nog onverwachts – heel anders uit zal gaan zien.

Wat van die bijeenkomst in het krappe veerhuis haast niet bekend is en niet beschreven wordt, is dat *Joost Kievit* als voorzitter van het Hoekschewaards Landschap gevraagd was om daar ook zijn mening te geven. Ik was mee en het ging zo:

Na alle verhitte commentaren begon Joost met te zeggen *“dat hij toch een ander geluid zou laten horen. Immers de natuur was in de afgelopen decennia steeds verder teruggedrongen en bijna iedere meter grond had ten koste van de natuur een productiedoel gekregen. Het was cruciaal om deltanatuur weer een beetje ruimte te geven en met Tiengemeten een stap te zetten”*.

Met dat geluid ging *Lynde Blok* terug naar het provinciehuis om te zeggen dat ondanks veel kritiek er ook steun was voor een natuurlijk Tiengemeten. Het duurde nog een paar jaar, maar zo is het uiteindelijk geworden.

En de sfeer in het Veerhuis?

De meningen waren verdeeld, maar het gezamenlijke biertje ging er goed in! Cafébaas Bijl had geen klachten.

Joop van Riet

De Staart: van twee kanten bekeken...

Henk van Noordwijk (wg Jeugd)

Dinsdagochtend half zeven. Opstaan. Ontbijten. Op weg van Puttershoek naar Oud-Beijerland, naar Klein Profijt. Blijkt een (on)behoorlijke file te staan. Duurt lang. Aangekomen op Klein Profijt, enigszins gehaast en buiten adem, snel 26 stoelen klaarzetten, de beamer, voorbereiden op een ochtendje Struinen op De Staart: heerlijk. Straks ontvangst van een gezellige klas, even wat plaatjes laten zien (“zie je dat de horens bij de koeien van de Schotse Hooglanders rechttop staan en die van de mannetjes recht vooruit?”) en dan hup, de Staart op.

Het is negen uur. De klas zal nu wel snel komen. Om tien over negen kijken Carla en ik elkaar aan. Het zal toch niet? Kwart over negen. De klas is er nog steeds niet. Vreemd. We gaan de school even bellen.

Aldaar grote verbazing: huh? De bevestiging die door ons altijd wordt verzonden, is niet goed gelezen of niet in de agenda gezet of niet doorgegeven aan de duo-collega. Voor ons is dit een anticlimax. Alle spullen weer opruimen. Geen gezellige en nuttige morgen in de natuur. Jammer. Voor de kinderen. Voor ons.

Even terug naar het begin van het schooljaar. Op school: al op de allereerste dinsdagmorgen staan die lui van het Hoekschewaards Landschap alweer bij ons op de stoep. Of we heel snel willen kijken of er in dit schooljaar nog een natuurplek is dat we willen aanvragen. Ja, dat zal best, maar waarom krijgen we maar een week de tijd om een aanvraag in te dienen? Wat denken ze daar nu eigenlijk, dat we niets anders te doen hebben? Nou, goed dan, we vullen wel wat in.

Een week later zijn alle aanvragen toch netjes aan het papier toevertrouwd en worden ze door iemand van het HWL opgehaald. De planning kan beginnen. De bevestigingen van de data vliegen even later de deur uit.

Intussen op de scholen: grote drukte, ziekte, digitaal lesgeven, nog meer ziekte, geen invaller te vinden, coronatestje hier, coronatestje daar, extra vergadering, moeilijke klas. En dan gaat er iemand van het HWL bellen: waar blijven jullie? Jullie zouden lekker gaan struinen op De Staart. Huh?

Van twee kanten hebben we een probleem bekeken. Wat we een beetje willen zeggen, is dat we het echt wel jammer vinden als een klas op de een of andere manier verstoken blijft van een ochtendje “de wei in”. De meeste kinderen vinden dat toch wel leuker dan een morgen taal- en rekenlessen. Ook blijft het soms moeilijk om voldoende (groot)ouders bij elkaar te krijgen die voor vervoer naar Klein Profijt zorgen. Ook is er meestal geen ruimte om voor de klas een andere datum te vinden: voor Struinen op De Staart zijn er tussen de 20 en 30 aanvragen per jaar.

Voor het jaar 2022 zijn we, behoudens maatregelen tegen de corona, optimistisch: *elke klas in de Hoeksche Waard een ochtendje de natuur in!*

“Rooie japen” te Nieuw-Beijerland...

Martijn Verweijen

We verplaatsen ons naar de nieuwbouw te Nieuw-Beijerland, langs de Nieuw-Beijerlandse Kreek en kijken daar eens rond. In recente tijden werd openbaar groen traditioneel ingericht en beheerd: gazonnetje, bankje, boompje. Hier treffen we echter een ander beeld aan. Gelukkige samenwerking tussen gemeente, ontwikkelaar en Hoekschewaards Landschap heeft - weliswaar met horten en stoten - uiteindelijk een landschappelijk en ecologisch interessant openbaar groen gerealiseerd.

De wijk is nog lang niet af, maar kan op voorhand al gezien worden als een nieuwe manier van dorpsuitbreiding. Als de voortekenen niet bedriegen, gaan we dat in de Tienvoet (Heinenoord) en bij Goudswaard ook zien. Meer biodiversiteit in de gebouwde omgeving.

We starten onze wandeling bij de brug over de kreek, aan het einde van de Wilhelminastraat. Westwaarts gaande, langs de kreek, zien we aan weerszijden van het pad een strook als gazon gemaaid gras, daarnaast een bonte mengeling van overstaande kruidenrijke vegetatie overgaand in een strook bes dragende struiken. Deze bestaan uit een mengsel van sleedoorn, hondsrös, hulst, Gelderse rös en meidoorn. In het voorjaar prachtig bloeiend, heerlijk geurend en in het najaar en 's winters vol met bessen. Op Texel heten de meidoornbessen “rooie japen” trouwens. Vogels weten de ruige bes rijke strook te waarderen. Je treft er geregeld groenlingen, vinken, ringmussen en rietgorzen aan. Muizen en insecten profiteren van de dekking en het voedselaanbod.

Langs de kreek staat nog een strook oud geboomte, welke bestaat uit wilgen en elzen. In de elzen kom je 's winters geregeld groepjes putters tegen soms ook sijzen. De bomen zijn een restant van de erfbeplanting van een voormalige tuinderij. Dat ze er nog staan, is te danken aan adequaat ingrijpen tijdens het bouwrijp maken, anders waren ze tegen de afspraak in allemaal verwijderd.

Iets verderop ontrolt zich de oever. Deze is op verzoek van HWL ingericht met inhammen met ondiep water en flauwe oevers. De oevervegetatie wordt met rust gelaten. Weer verder westwaarts zien we aan de rechterhand een elzengriend. Deze griendstrook heeft de bestemming Natuur en is middels een diepe watergang gescheiden van de woonwijk. Had mooier gekund. Een geboren en getogen Nieuw-Beijerlander noemde dit griend “een brug met het verleden”, omdat de griend er honderd jaar geleden ook al was. HWL heeft officieel nog steeds het beheer, maar de praktijk is lastig, want je kan er bijna niet komen. De elzengriendhaag geeft de naastgele-

gen kreek de sfeer van een eendenkooi. Je vindt er dan ook altijd groepjes rustende eenden met in het voorjaar strijk en zet enige grote zaagbekken. Ijvogels zie je er geregeld, soms ook een waterral.

Als er ijs ligt, zie je hoeveel zaadjes de elzen loslaten. Het ijs wordt er bot van, vinken zijn er blij mee.

Dit stuk kreek was trouwens heel vroeger de ijsbaan van het dorp.

De griend is ondertussen ook ontdekt door de bever. Op drie plaatsen zijn duidelijke knaagsporen te zien. Ook elders langs de kreek zijn sporen van deze binnendijks actieve bever te zien. Buitendijks bevindt zich in de jachthaven reeds enige jaren een beverburcht, dus....

Het pad voert ons tenslotte door de nieuwe bebouwing. Deze is gelegen in

Rooie japen langs de Nieuw-Beijerlandse kreek...

een oude boomgaard. Een flink aantal fruitbomen is blijven staan. Bomen die geroid moesten worden, zijn grotendeels verplaatst naar een hoek van het nieuwe wijkje. Ze kunnen later herplant worden. We kunnen nu via de dijk en het dorp terug met een blik op het gors bij de molen. In de winter tref je daar steevast groepen meerkoeten, krakeenden, wilde eenden en smienten aan met geregeld wat wintertalingen, bergeenden en een enkele slobbeend. Voorts altijd aalscholvers, meeuwen, scholeksters, blauwe reigers en waterhoentjes. Soms watersnip en waterral. Echte deltasfeer met dat uitzicht!

Duidelijk zichtbare sporen van een binnendijks bever...

Van kerstbal naar rozenjal...

Foto en tekst: Rini Huisman (wg Planten)

Nadat ik de kerstballen net weer ingepakt had, dacht ik weer aan de ballen waar ik over zou willen vertellen in de Waardzegger. Ik ontdekte ze op één van mijn wandelingen langs de Boezemvliet bij Maasdam, op 14 september 2021, in een rozenstruik bij de waterkant.

Rozengallen op de hondsroos...

De gal in close up...

Sommige zagen er groen uit en hun grove structuur leek enigszins op mos. Andere waren groenbruin van kleur, met de zelfde structuur. Het meest opvallende aan de ballen was, dat ze bekleed waren met lange vertakte haren, een beetje lijkend op de hele smalle bladeren van de waterranonkel, die je ondergedoken kunt zien in een sloot met helder water. Toen ik ze van dichtbij bekeek, zag ik wel dat ze niet van mos gemaakt waren, maar ik had toen nog geen idee wat voor ballen het

konden zijn.

Na een tijdje zoeken op internet was ik er achter. Het zijn rozen-gallen, ook wel mosgallen of slaappappelgallen genoemd, soms te vinden op de egelantier, de rimpelroos of de hondsroos. Ze ontstaan door de rozenjalwesp, die ergens op de plant een beschadiging maakt en daar haar eitjes legt. Vervolgens spuit ze een stofje in op die plek en ontstaat daar een vreemde woekering. Dat is de gal, de woning voor de larven van de rozenjalwesp. In de

woekering worden de larven niet alleen beschermd maar deze voorziet de larven ook van voedsel. De gallen bestaan van binnen uit kleine met elkaar vergroeide kamertjes met een harde wand. Later zal de kern van de gal zich verhouten. In elk kamertje huist een witte larve. De rozen-gallen kunnen ontstaan op bladknoppen, bloemen, meeldraden of rozenbottels. Ze zijn eerst groen, later kleuren ze rood en nog later verdrogen ze en worden bruin. Sommige hadden die bruine kleur al toen ik ze zag.

Ik was verrast toen ik las dat de rozenjalwesp, een vliesvleugelig insect uit de familie van de galwespen, in volwassen vorm maar 3 millimeter lang is! De wesp vermeerdt zich door een vorm van ongeslachtelijke voortplanting. Mannetjes komen bijna niet voor, omdat de voortplanting zonder bevruchting plaatsvindt.

Een rozenjalwesp legt in het voorjaar haar eieren meestal op de blaadjes van een bladknop. De larven overwinteren in de gallen en verpoppen zich in het voorjaar. Het lijkt er op dat de gallen vooral groeien op verzwakte rozenstruiken. De rozenjalwesp heeft een voorkeur voor warme, droge zomers. Zouden de rozenstruiken dan vaker verzwakt zijn?

De drie rozenstruiken waarin de rozenjalwesp haar eitjes legt, kunnen we zo herkennen:

De hondsroos bloeit met roze of witte

Lees verder op volgende bladzijde

Leden schrijven...

Beste redactie,
In het laatste nummer las ik over de bezorging van de Waardzegger. Ik begrijp dat het blad deels bezorgd en deels opgestuurd wordt. Ik ontvang nu het blad op ons huisadres, in Rijswijk. De porti kan evt. bespaard worden door het te bezorgen bij x (relatie, red.) aan de Ritselaarsdijk. Ik weet niet of daar überhaupt bezorgd wordt of dat het sowieso ook opgestuurd wordt i.v.m. ligging in het zgn. buitengebied. Trouwens, ik geniet iedere keer van het lezen ervan (sinds een jaar ben ik lid). Dank en complimenten voor de interessante artikelen! Zo leer ik de Hoeksche Waard (weer) kennen....

met vriendelijke groet
Annemiek Verrijp

Een mooie reactie en bovendien ook een meedenkend HWL-lid, wat navolging verdient!

We hebben het nagekeken en inderdaad: op de Ritselaarsdijk wordt de Waardzegger ook door een vrijwilliger bezorgd! Misschien dat iedereen die een postbus heeft in het buitengebied hier eens over nadenkt. Navolging zou ons veel geld besparen: elke verzending per post kost vandaag de dag € 3,84!

Redactie

PostNL

€ 3,84

Afz. 9300 AA 28

NEDERLAND

NetSet RN 822128

De wandeling...

Het is de laatste vrijdag van de maand. De afgelopen grijze weken waren geen inspiratie voor een lange wandeling. Maar nu zie ik zonlicht. Buienradar voorspelt tot twee uur droogte. Daarom besluit ik op pad te gaan. Naar Sas. Want dat is mijn "Ithaka". Dat licht ik straks wel even toe. Bij de watertoren word ik aangesproken door een bevriend echtpaar. Ze vertellen dat "Freek" naar de hondenhemel is gegaan. Ik betuig mijn medeleven, want ik heb zelf twee boxers gehad. Het zijn moedige maten, die totaal trouw zijn. Ik neem afscheid en loop verder naar de brug van de Randweg. Daar maak ik een foto van de watertoren, omdat dit landschapselement gedurende mijn hele ronde een rots in de branding is, dankzij onze vlakke polder. Op de Schenkeldijk loop ik langs een stukje land waar lang geleden misdadigers werden opgehangen op bevel van de "Hooge Vierschaer der heerlyckheit" van Strijen. (In de tijd voor de Sint Elisabethsvloed was de Hoekse Waard onderdeel van het graafschap Strijen.) De zon zindert in het zuiden en de dijk is een tunnel van ontbladerde bomen. Nu ik toch in de geschiedenis ben gedoken, ga ik nog even verder in de tijd. Van Homerus, de Griekse heldendichter, die o.a. de Odyssee schreef. De held gaat na tien jaar vol omzwervingen terug naar zijn eiland Ithaka. De Griekse dichter Kavafis heeft er onder dezelfde naam iets poëtisch van gemaakt. "Als je de tocht aanvaardt om

naar Ithaka te gaan, wens dan dat de tocht lang mag zijn." Bestond het niet dan was je nooit vertrokken. Meer heeft Ithaka niet te bieden". Het idee is dat het niet gaat om het aankomen, maar om de onderweg verzamelde kennis en inzichten. Dus blik niet naar de bestemming, want anders ontgaat je de wezenlijk waarde van de reis die het leven is. Ondertussen ben ik bij de afslag naar het begin van de Wielweg gekomen. Ik wil zien wat er op de schildersezal staat. Een pompoen dus. Ook leuk. Ik ga de Buitendijk op. Lekker rustig. Vogeltjes op het water van de Oeverlanden. Ik hoef geen gedag te zeggen want er is niemand. Ik denk aan de betekenis van "tot ziens" zeggen. Dat is vriendelijk maar ook vrijblijvend. Een "vaarwel" kerft een litteken in de ziel. "Vertrekken" zit daartussen. Iets wranger is het bekende "Partir, c'est mourir un peu". Die regel komt uit "Rondel de l'adieu" van de Franse dichter Edmond Haraucourt. In 1939 zong Vera Lynn een iconisch lied "We'll Meet Again". Mijn cliffhanger is "So long Marianne", van Leonard Cohen. Ik ga het pad op naar de Lichtopstand. Ik zie de oever van het Hollandsch Diep en op het water schepen die zich naar het westen spoeden. In het oosten is de Moerdijkbrug met zijn vele verkeer wazig zichtbaar. Ik ga terug naar de Buitendijk en ga even op het bankje zitten. Maar ik moet door, want de zon is minder sterk. Ik loop langs de oude geveltjes, een doorkijkje in de Wilhelminastraat naar de kerk, het kleine kerkhof en vervolgens bereik ik de Lane. Het hek van Meerestein en de grote wilg aan de overkant worden op de chip vereeuwigd. De Wildervangseweg brengt mij dichterbij Strijen. De watertoren wenkt. Ithaka is bereikt.

Walther Tempelaars

bloemen met veel gele meeldraden. De takken zijn bezet met kromme stekels en samengestelde bladeren, bestaande uit 5 of 7 deelblaadjes met aan de bladvoet twee steunblaadjes. De lange rozenbottels zijn rood.

De rimpelroos wordt vaak aangeplant in stedelijk gebied. De roos kan je herkennen aan zijn bladeren die door de diepliggende nerven gerimpeld over komen. Op de takken groeien veel

rechte stekels van verschillende grootte en ook klierharen. Ze hebben een groene kleur en als ze ouder worden, kleuren ze bruin. De gladde rozenbottels zijn meer breed dan hoog. De roos bloeit met nog al grote rode of witte bloemen met veel meeldraden. De oneven geveerde bladeren zijn aan de onderkant grijswit behaard. De Egelantier kan je makkelijk herkennen door de blaadjes van deze roos

tussen je handen te wrijven. Je zal dan de geur van frisse appeltjes ruiken. Zijn rozerode, soms witte bloemen vallen na de bloei af en dan zie je heel goed de overgebleven zijslippen aan de kelkbladen. Het samengestelde blad heeft steunblaadjes en onderzijde bladsteel en nerf hebben klieren. De takken hebben sterk gekromde stekels.

Damherten echt gered?

Tekst: Ray de Boon, Arie Leijdens en Jan Bijl

Foto's: Arie Leijdens

De damherten mogen blijven... Dit nieuws kwam op kerstavond binnen bij Ray de Boon, Arie Leijdens en Jan Bijl. Op die dag deed de rechter uitspraak en werden alle punten, die de Provincie Zuid-Holland had ingebracht voor de rechtszaak om de roedel terug te brengen naar 0, volledig van tafel geveegd door de rechter. Ray, Arie en Jan hebben een lange weg achter de rug. Vele deuren bleven gesloten, maar via de media aandacht die er ontstond, zijn ze altijd blijven geloven in de goede afloop.

De roedel, inmiddels rond de 25 damherten, inclusief de jongelingen die in juni 2021 zijn geboren, zijn voorlopig veilig. De Provincie Zuid-Holland moet opnieuw naar de zaak gaan kijken. Ray, Arie en Jan zijn benieuwd wat er besloten gaat worden en houden de

nadat er begin dit jaar 11 zijn afgeschoten. Er zijn circa 8 jongelingen geboren, waarvan er 5 het hebben overleefd. Tevens is de foto-geliefde, grote zwarte bok helaas getroffen door een noodlot. Deze is verstrikt geraakt met z'n gewei in een afrastering van

een paardenwei en daarna door stress overleden. De Provincie Zuid-Holland denkt nog steeds dat er 40 - 50 stuks lopen, maar dat wordt door de mannen die ze dagelijks volgen, ontkend. De drie mannen wachten op de hertelling en hopen dat er een burger mee mag om de telling geloofwaardig te maken, want daar zijn de laatste jaren wat vragen over ontstaan of deze wel kloppen met het werkelijke aantal wat er loopt. En dan de bomenkap van de boomsingels in de Hoogezandse Polder. Ook daar zal door de Provincie Zuid-Holland opnieuw naar moeten worden gekeken. Er is in de tijd van de kapaanvraag een faunascan gedaan waar geen rekening werd gehouden dat de damherten een beschermde status zouden krijgen.... En volgens de Wet Natuurbescherming mogen hun rust en voortplanting plaatsen niet vernietigd worden. De verwachting is dus dat

Vervolg volgende bladzijde

Hinde met kalfjes, juni 2021..

roedel nog dagelijks in de gaten.

Op dit moment staan er nog enkele vragen open. Bijvoorbeeld waar de mannelijke damherten zijn gebleven die er net voor afschot nog liepen.

Deze vraag is inmiddels opgepakt door de Omgevingsdienst Zuid-Holland en deze zijn er druk mee bezig. Het antwoord laat nog op zich wachten. Ray, Arie en Jan beschikken over vele foto's, die aantonen dat er meerdere bokken en spitsers liepen net voor afschot. Ook deze zijn overhandigd aan deze organisatie. Dit jaar bestaat de roedel dus nog uit ca. 25 damherten,

De enige volwassen bok (geweidrager) die dit jaar nog eventueel voor nageslacht kan zorgen...

Op de boekentafel in het documentatiecentrum...

Petra Kleinendorst (documentatiecentrum)

Dit keer geen verhaaltje over boeken die ik ben tegengekomen in het documentatiecentrum, maar over een nieuwe bescheiden, maar niet minder leuke aanwinst.

Iedereen weet dat het HWL bekend staat om zijn knotwerkgroepen, die al sinds de oprichting in 1973 het onderhoud verzorgen van de talloze knotwilgen op het eiland. Maar natuurlijk zijn ze ook met vele andere bomen in de weer. En sinds een paar jaar is er ook

een ploeg met het onderhoud van de hoogstamfruitbomen in Maasdam bezig. Op de website van het HWL kunt u er onder het kopje werkgroep boombeheer en knotploegen meer over lezen.

Waar zijn al die bomen toch goed voor? Nou, de boomgaard in Maasdam zorgt voor appels en peren voor de appelsap, de walnotenbomen bij het natuurbezoekerscentrum geven walnoten om te eten en om notenwijn van te maken, berkenbomen leveren gladde stammetjes voor insectenhôtels en wilgentakken kunnen gebruikt worden voor zinkstukken, vlechtwerk en rasterpalen.

In mijn tuin heb ik een oude knotwilg staan (foto hiernaast) die onderdak geeft aan een winterkoninkje, maar ook aan tientallen kleine kriebel- en kruipbeestjes. En zo leuk, we hebben een flinke tak in de grond gezet en er komt weer een nieuwe wilg uit!

Maar nu de aanwinst: "Ik wil een wiegje worden, zei de wilg" van Bette Westera en Henriette Boerendans. De bomen overpeinzen hun toekomst. Met

mooie illustraties wordt uitgelegd wat er met bomen gebeurt als ze omgehakt worden. Er zijn duidelijke tekeningen om de bomen en hun blad te herkennen. Een mooi boek om in te kijken, te lezen en voor te lezen. Het zal eerst een tijdje op de leestafel komen te liggen voor het naar de bibliotheek boven verhuist.

ook dit opnieuw onder loep zal worden genomen door de provincie. Het is afwachten wat de provincie nu gaat doen.... Waarschijnlijk zal er een beheerplan moeten komen. Maar dit is aan de deskundigen, die zich daar over moeten buigen. Dit kan nog wel even duren. want deze moet eerst geschreven worden en daarna nog worden goedgekeurd door de Provinciale Staten.

Op dit moment kunnen ze zeggen dat de damherten veilig zijn en een mooie aanvulling zijn voor de natuur in de Hoeksche Waard.

De Provincie Zuid-Holland had intussen aangegeven opnieuw naar de zaak gaat kijken. Wellicht zouden ze in hoger beroep gaan... In dat geval gaan de mannen opnieuw kijken hoe zij alle feiten wederom kunnen aantonen. Gelukkig is op 25 januari in de gemeenteraad een motie in stemming genomen en aangenomen(!) de provin-

cie te vragen niet in beroep te gaan, maar de damherten de wildstatus te geven, zodat er beheerd kan gaan worden en ook de agrariërs de schade kunnen claimen.

Net voor de druk van dit blad werd bekend dat de provincie afziet van verdere stappen en de situatie opnieuw gaat bekijken (zie artikel hiernaast uit het AD van 4 feb.). We blijven het volgen.

De zwarte bok hierboven, die het afschot overleefde, heeft nog wel voor nageslacht gezorgd, maar is daarna door een noodlottig ongeval (zie tekst) overleden...

De provincie gaat de situatie nu opnieuw bekijken en alle belangen opnieuw afwegen. „Ik ben hier positief over”, zegt Ray de Boon, dé voorvechter om de damherten voor het eiland te behouden. „Ik hoop dat aan het einde van de rit de mensen kunnen blijven genieten van damherten in de Hoeksche Waard. En zo denken veel mensen erover. We hebben bijvoorbeeld ook elf partijen in de gemeenteraad achter ons. Ik hoop dat de provincie in kaart gaat brengen wat de draagkracht van het gebied is wat het aantal damherten betreft.”

Een woordvoerder van de provincie laat weten dat dit niet automatisch betekent dat volledige afschot van de roedel van de baan is. „Nee, dat besluit is nog niet genomen. We zien dat het erg leeft in de omgeving. Dus het lijkt ons verstandig verschillende belangen opnieuw tegen het licht te houden.”

Kalf Schotse Hooglander, Jan Plaisier

Schapen met lammeren, Leen de Man

centraal

Lam Drents Heideschaap, Marjon Kunst

Koniks met veulen, Leen de Zeeuw

Bouwen, bouwen en nog eens bouwen...

Martijn Verweijen (wg Milieu & Planologie)

Dit artikel werd eerder gepubliceerd in het Kompas van 22 december jl. Daar niet iedereen meer het Kompas fysiek krijgt en velen in de Kersttijd iets anders aan het hoofd hadden, besloot de werkgroep milieu en planologie in onderlinge afstemming tot herpublicatie, omdat nadenken over de ontwikkelrichting van de Hoeksche Waard van belang geacht wordt.

“Bouwen, bouwen en nog eens bouwen. Dat is het devies voor de komende jaren” meldde de gemeente in het Kompas van 29 september vorig jaar. Het bouwtempo moet omhoog naar 700 woningen per jaar. Bouwen voor alle categorieën. We gaan even voorbij aan de discussies over nut en noodzaak, over de oorzaak van het woningtekort en de stijgende prijzen, over de ruim 8 miljoen huizen die er nu al zijn voor 17 miljoen inwoners, over het al decennialang ontbreken van een rijksbeleid, waardoor banken en bouwers de markt en de planologie bepalen. Daar gaan we het niet over hebben, maar op de achtergrond speelt dit soort zaken wel mee, natuurlijk. We beperken ons tot de Hoeksche Waard en de effecten van het officiële gemeentelijke streven.

College wil, gesteund door de gemeenteraad, bouwen en laat ons dat regelmatig weten. Dat mag, maar dit geeft wel aanleiding tot wat overwegingen. Bouwen betekent verlies aan landschap. Soms hoor je wel eens dat

je kan bouwen en het landschap behouden. De Hoeksche Waard houden zoals die is. Zou dat nu echt wel kunnen? Waar woonwijken komen, is geen oorspronkelijk agrarisch landschap meer. De kenmerken en de kwaliteiten van het bestaande landschap bestaan dan nog wel in nota's en visies, maar in de praktijk zijn ze weg. Nu is het natuurlijk niet zo dat na enige jaren flink bouwen de Hoeksche Waard ineens vol is. Er zullen over pakweg 20 jaar zeker nog grote open ruimten zijn.

Maar, nu zou het zo mooi zijn als het resterende landschap als compensatie voor wat verloren ging landschappelijk optimaal ingericht zou worden en als dat ook echt staand beleid zou zijn. Nu hoor en lees je alleen maar over bouwen en bouwen. Over stenen stapelen dus. Nooit hoor je: “Maar dan gaan we ook werken aan het landschap.”

Bouwbedrijven en makelaars roemen vaak de schoonheid van de Hoeksche Waard: “Kom hier toch wonen, rust, ruimte, natuur.” Maar met elk huis

wordt dat minder!

Zou het dan niet mooi zijn als bouwers, banken, ontwikkelaars, meebetalen aan landschapsverbetering? Gelijk oversteken, een bedrag per steen voor natuur en landschap.

Als we dat allemaal doen, zijn we er nog niet. Om hier te kunnen wonen, moeten er ook wegen komen en wegen, dat weten we allemaal, trekken woningbouw en activiteiten aan. De doos van Pandora geopend? Dan maar voorzichtig zijn, eerst tot tien tellen?

“Het zal u berouwen als ge gaat bouwen zonder het landschap in ere te houden.”

Met dank aan de zeemeerman van Westerschouwen. Zegt het voort.

Nieuwe wg-coördinator Vlinders!

Ton Schilperoord

Per 1 januari heeft de Vlinderwerkgroep een nieuwe coördinator: Ton Schilperoord. Vanaf die datum heeft hij het stokje van de WG Vlinders & Libellen overgenomen van Marion Zondervan. Hieronder stelt hij zich voor.

Van jongs-af-aan kan ik mij herinneren dat ik altijd iets met de natuur had. Met m'n vriendjes struinen langs slootkanten, bosjes en weiden e.d. op zoek naar dieren, of mooie bloemen. Wat er ook maar te vinden was om je over te verwonderen. Later deed ik dat ook na schooltijd. Totdat ik ging werken in Rotterdam. We hadden een druk gezin en mijn vrouw werkte ook; dus heb ik een tijdje daar minder van kunnen genieten.

Ik heb altijd in de Hoeksche Waard gewoond en geniet nog steeds van dit prachtige eiland met een pracht aan natuur. Ook voor de volgende generaties moeten we ons inzetten om dit woongebied mooi te houden!

Ik was nog werkzaam bij de Belastingdienst, toen in het Kompas een advertentie stond over een Nachtvlinder nacht, bij Klein Profijt in Oud-Beijerland. Dat was in 2013. Daar ben

ik naar toe gegaan (ik was de enige bezoeker) en het sprak mij zó aan dat ik me gelijk heb aangemeld als vrijwilliger. Al eerder was ik gefascineerd door dagvlinders. Die mooie kleuren waar je ontzettend vrolijk van wordt. Door de tijd heen heb ik veel soorten macro- en micronachtvlinders leren kennen, om gezamenlijk met de andere leden van de werkgroep ze te determineren. Per jaar organiseren we gemiddeld 8 nachtvlinderavonden waar we al veel macro's en micro's hebben mogen bewonderen en er is nog zoveel meer te ontdekken....

De laatste twee jaar heb ik het vrijwilligerswerk uitgebreid, door te monitoren op Tiendgorzen bij de Nieuwendijk en Weelde op Tiengemeten voor dagvlinders en libellen. Ik heb nog wel veel te leren op het gebied van libellen.

Nu Marion Zondervan te kennen gaf dat zij wilde stoppen, heb ik aangege-

ven het stokje van haar over te nemen. Zij blijft gelukkig wel bij de werkgroep, dat is een grote winst.

Een nieuwe uitdaging als coördinator ga ik graag aan.

Mijn mailadres is:
ton.schilperoord@outlook.com
Mijn telefoonnummer: 06 36 04 39 68

Bevers in zee en dassen in de duinen...

Merijn van den Hoogenhoff (wg Zoogdieren)

Al sinds de Middeleeuwen hebben we systematisch dieren, die voor ons lastig of niet belangrijk waren, verdrongen naar marginale gronden. Vaak arme zandgronden of gebieden die wij maar niet onder controle kregen. Dat heeft ervoor gezorgd dat wij nu vaak denken, dat de dieren die daar leven daar ook thuishoren. Bovendien hebben wij die dieren vaak een naam gegeven die meer over ons zegt dan over het dier.

Als voorbeeld een zeehond; die is zichzelf niet bewust van het feit dat wij hem zo noemen en dat wij ook vaak denken dat hij alleen maar in de zee hoort. Dat is voor hem natuurlijk niet bekend en hij doet wat dieren doen: op zoek naar eten en daar zo min mogelijk energie aan verspillen. Als er meer vis in de rivier zit dan in zee, dan ga je daar toch een tijdje shoppen? En zo is het met alle dieren. Een dier kent geen grenzen en gaat daar waar het voor hem gunstig is, of zou kunnen zijn. Landsgrenzen of hoe wij het noemen, zijn van geen belang. Daarom is de

discussie over "dat dier hoort hier niet" ook zo zinloos.

Sinds er veel minder gejaagd wordt en veel dieren bescherming genieten, gaat het veel beter met de dieren. Niet met alle soorten, er gaan ook veel diersoorten achteruit, maar er is ook uitbreiding. Denk aan de wolf, goudjakhals, otter, bever, wasbeer, wasbeehond, boomarter, vos en zo kan ik nog even doorgaan. Als wij deze dieren en de natuur in zijn algemeenheid meer ruimte geven, dan komen ze vanzelf terug of naar je toe. Niet denken dat je weet wat er nodig is, maar ruimte geven met meer verbindingzones en ruimte. Aanvaarden dat de situatie zoals hij nu is normaler is dan hij in honderden jaren is geweest. En dat de situatie zoals we hem tot op heden kenden eigenlijk heel gek was. Dat wij ons op geen enkele manier zouden hoeven aan te passen aan de dieren om ons heen, maar zij wel aan ons.

Ik had ook niet verwacht dat er inmiddels boomarters in de polder leven en dassen in de duinen langs rivieren in het westen van het land. Otters zwemmen weer in de Delta (Zeeland

Bever op het strand...

sinds 1/2022). Er is een wolf op bezoek geweest op nog geen 20 km van ons eiland en jawel, er zwom een bever bij de Maasvlakte in zee (1/2022). En waarom ook niet? Deze dieren kunnen heel goed zelf beslissen waar het voor hen gunstig is. En loopt elke ontdekkingstocht goed af? Nee, natuurlijk niet, maar is dat erg? Moeten wij altijd beslissen, waar wat "hoort" te zitten en is elk dier dat omkomt, omdat hij de foute keuze maakt, erg?

Ik ben van mening dat dat er gewoon bij hoort. Laten wij als mensen van de natuur eens leren dat we veel meer vertrouwen moeten hebben in die natuur. Ze is volwassen genoeg en kan echt wel zelf haar boontjes doppen. Beter zelfs, dan dat wij dat doen!

Lied:
"Ode aan de Hoeksche Waard"

1) Je hoort zo vaak die liedjes van Parijs en Amsterdam.
Of een ander plekje grond waar of men dan ter wereld kwam.
Wenen heeft zijn Donau - niet meer schon und blau helaas.
Maar ik zing van het Haringvliet en van de Oude Maas.

2) Voor mij, als globetrotter, heeft de wereld geen geheim.
Ik ken Madrid en Singapore, New York en Sassenheim.
Dus zing ik hier nu heus niet tegen beter weten in.
Die grote wereldsteden zijn me allemaal te min.

Refrein:

*Ik wil wonen waar nog ruimte is,
geen torenflats of niks.
Een land van melk en koeienstront,
van slijk en paardenbiks.
Een plek waar het nog stil is,
haast onvindbaar op de kaart.
Maar ik heb het gevonden: het is de Hoeksche Waard.*

3) Een zwaan is aan het nesten,
een fazant vliegt uit de kool.
En in de verte fietst een groepje kinderen naar school.
Mijn buurman sproeit zijn gras,
daar heeft hij een machine voor.
En een dag lang staat dat klereding te bonken in mijn oor.

4) Tractoren rijden af en aan,
want de bieten gaan eruit.
En centimeters dik staat dan de blubber op je ruit.
Ik had mooie struiken rond mijn huis en bloemen in de knop.
Maar gisteren was de geit ontsnapt en die heeft ze nu op.

Refrein

5) Ik loop fluitend mijn erf op,
mijn kip komt aangerend.
Je geeft haar maar wat korrels en het ei valt uit haar krent.
Een dag lang aan het baggeren en in de sloot gestaan.
Nee, ik ga hier in geen honderdduizend jaar ooit meer vandaan.

Refrein

1987 (c) Gerard Cox

Bron: <https://muzikum.eu/nl/gerard-cox/de-hoeksche-waard-songtekst>

Egel of stekelvarken?

Els van Gemeren (wg Schrijvers Het Kompas)

Op zoek naar gelijksoortige dieren voor deze column stuitte ik op de egel en het stekelvarken. Denkend aan vroeger thuis vroeg ik me af of er verschillen zijn of dat we over hetzelfde dier praten. Het zit zo; wij hadden aan de achterkant van het huis een straatje met in de rand een stenen putje. We speelden als kleine kinderen vaak buiten op dat straatje. Op een morgen lag er een borstel in het putje...dachten we. Toen kwam papa thuis en wat ik me er van herinner, is de moeilijkheid om het diertje uit het putje te krijgen en dat de naam stekelvarken viel.

Wat blijkt? Veel mensen praten over egel en stekelvarken ten onrechte om naar hetzelfde soort dier te verwijzen, terwijl er wel degelijk verschillen zijn.

Beide zijn te vinden in Afrika, Azië en Europa, maar het stekelvarken komt ook in soorten voor in Amerika.

De egel is een zoogdier en eet insecten, het stekelvarken is een knaagdier en eet planten.

Egels kunnen tot 30 cm lang worden en meer dan 1 kg wegen. Hun staart meet 4 tot 5 cm. Stekelvarkens zijn veel grotere dieren. Ze kunnen tot 60 cm lang en 25 cm hoog worden. Ze kunnen ook wel tot 15 kg wegen.

Egels hebben scherpe tandjes, maar voor hun vegetarisch dieet hebben stekelvarkens echt scherpe snijtanden. Zij horen bij de familie van de knaagdieren en zijn familie van de cavia's.

De stekels van beide dieren zijn met keratine bedekte haren, wat hen de karakteristieke stijfheid geeft. De vorm en verhoudingen van lijf en pootjes lijken wat op elkaar en beide zijn nachtdieren.

Wil je in Nederland een stekelvarken bewonderen, dan kan dit in de dierentuin, maar heb je zelf een niet al te nette tuin, dan kan je het geluk hebben dat een egel haar winterslaap daar komt houden of er wel wil bevallen.

Een egelbaby wordt doof en blind geboren, maar wel met stekels. Zachte witte kleine stekeltjes, platliggend onder een dun vochtig huidlaagje. Binnen 24 uur staan de stekels rechtop. Zij blijven tot de herfst bij de moeder en gaan dan zelfstandig op pad.

Voor de winterslaap moeten ze een

vetlaag hebben, dus gaan ze op zoek naar voedsel, zoals slakken, wormen en rupsen. Omdat ze soms wel 2 km afleggen, vinden ze vooral in de grote roofvogels zoals sperwers en uilen hun vijanden. Deze zijn lastiger te horen en te ruiken. Met blazen en hard snuiven proberen ze te imponeren. Vossen en dassen vinden het lastig een opgerolde egel te pakken. Zeven tot achtduizend stekels beschermen de egel tegen hun vijanden, maar natuurlijk vormen deze ook weleens een sta in de weg. Bij de paring leggen vrouwtjes de stekels plat.

Tijdens het jagen vooral in de nacht, sporen zij hun prooi op met hun reuk en hun gehoor. Harde insectenpantsters worden met de grote scherpe kiezen achter in de bek gekraakt. Het zijn nuttige dieren in onze tuinen en houden ongedierte zoals slakken wormen en kevertjes weg. Als de egel het geluid van een piepend jong vogeltje maakt, dan heeft hij honger. Er is speciaal egelvoer te koop, maar honden- en kattenvoer voldoen ook. Pindakaas verdund met water is een traktatie.

De winterslaap wordt een paar keer per maand onderbroken, dan zijn egels enkele uren actief. Ze blijven wel op hun nest, kuchen wat om van parasieten af te komen. Om energie te besparen, daalt hun temperatuur naar 5 graden C. De hartslag is 9 slagen per minuut en de ademhaling 3 keer. Helaas is de grootste vijand van de egel de mens. Hoe goed bedoeld ook, de egel is geen huisdier. Ze mogen niet worden opgepakt, tenzij die in nood verkeert.

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Jan Plaisier

Pittoreske stukjes landschap kom je tegen wanneer je op de Sasseweg rijdt. En vooral wanneer je er fietst of wandelt. Met aan de ene kant de polder en de andere kant de Nieuwe Haven en naar Sas toe de Strijense Haven. Het maakt het niet uit of je van Strijen naar Sas gaat of omgekeerd. Het ene uitzicht is al niet mooier dan het andere.

Vroeger had dit water een functie, het was de waterverbinding van Strijen met het Hollands Diep. Nu vaart er een enkele boot en is het vooral een eldorado voor watervogels.

Ongeveer 25 jaar geleden heb ik hier ook zitten schilderen. Toen stond de oude boerderij er nog. Nu staan er een paar schuren. Wat schilderen betreft, is het beeld er niet op vooruit gegaan. Voor de betrokken boer zal de situatie een stuk beter zijn.

De aquarel geeft een beeld van de Sasseweg ter hoogte van de Wildervangseweg, met de kijkrichting naar Strijen. Aanleiding om dit tafereel te schilderen, zijn de mooie lijnen van weg, berm en haven. De spiegeling in het water en de diepte van het landschap.

Op moment van schilderen was het medio januari, grijs en bepaald nog geen lente. Het voorjaarsgroen zat nog veilig verborgen. De lucht heb ik wat aangepast door wat lichter te maken. Hierdoor oogt het wat frisser.

Vanuit mijn amateurstatus heb ik een poging gedaan om er enkele haiku's bij te schrijven. Ze luiden als volgt:

Vredig wulft het riet
gespiegeld in het water.
E en fuut gaat op jacht.

Met fraaie lijnen
voert de weg naar de einder.
Bomen kijken toe.

A an de Sasseweg
staan de bomen grauw en kaal.
Kleur is in aantocht.

Al bijna 400 jaar wilgen knotten aan de Ritselaarsdijk!

Foto: Jannie Dam

Zo'n 30 á 35 jaar knot ik inmiddels wilgen in de Sint Anthoniepolder. Van de Ritselaarsdijk tot de Polderdijk. Eerst samen met broer Arjan en enkele vrienden, later via het Hoekschewaards Landschap met Knotploeg “De Ritselaar”. Mijn vader kwam van Cillaarshoek

en mijn moeder uit de Sint Anthoniepolder. Vorig jaar heb ik samen met een neef een boekje geschreven over de “Vermeulens van de Zuiddijk” (Cillaarshoek). Bij onderzoek bleek dat de voorvaderen van mijn vaders kant vrijwel allemaal in Strijen en Cillaarshoek geboren zijn en gewoond hebben. De oudste Vermeulen die ik kon terugvinden werd in 1557 in Strijen geboren.

Deze winter heb ik een onderzoekje gestart om het voorgelacht van mijn moeder in kaart te brengen. De achternaam van mijn moeder is “Steenhoek”. Inmiddels weet ik dat alle voorvaderen van mijn moeder in Mijsheerenland en in de Sint Anthoniepolder geboren zijn en gewoond hebben. De eerste “Steenhoek” is te traceren in 1476.

Leuk, maar wat heeft dat met knotten te maken? Wel, ik vond de volgende informatie uit 1633 en 1635:

“betaald Ghijsbrecht (Steenhoek) pacht voor 3 jaar voor de 8e dijk vanaf de Houcxeweg tot de Ritselaar voor 5 pond en 10 stuivers in de polder “Het Oudeland van Strijen”. Nam de besteding aan van het schoonmaken van het sprant totte wiligen, daer de weduwe van Dirk Lenerts te wonen plach”

Knotten is dus blijkbaar ook een genen kwestie.

Jur Vermeulen
Hoofdland 6
Mijsheerenland

Rol HWL-imker voor biodiversiteit...

Flip Wols (terreinbeheer & biologisch onderzoek)

Naar aanleiding van het interview in de Waardzegger van juni 2021 en de vragen in de voorlaatste ALV, hieronder een uitleg door *Flip Wols* over zijn motivatie om bestuurslid te worden bij HWL en de vraag of zijn vak als imker niet een bedreiging is voor de wilde bijen die HWL juist beoogt te beschermen.

De bijen van HWL-bestuurslid en imker *Flip Wols* worden niet alleen ingezet voor bestuiving van gewassen in de Hoeksche Waard, maar ook ver daarbuiten. Buiten de Hoeksche Waard betreft het een breed gebied, waar de bijen worden ingezet, namelijk van Zeewolde, de Betuwe, het Westland tot aan Ouddorp toe. Dat betekent dat in het voorjaar en najaar, de bestuivings-tijd, de meeste bijen ook een poosje weg zijn uit de Hoeksche Waard.

Gelukkig wil onze gemeente meewerken aan de biodiversiteit in de Hoeksche Waard. Daarom heeft de gemeente diverse plaatsen toegewezen, waar de bijen(kasten), bij terugkeer van de bestuiving, mogen worden geplaatst.

Ook wordt door de imker nog van diverse landbouwers en tuinders grond gepacht, waar de bijen mogen worden gestald.

Intentie

Hoewel er tot op heden HWL nergens kasten heeft staan, is dit niet de reden waarom imker Wols tot het HWL-bestuur is toegetreden. Dat heeft een andere reden.

Een paar jaar geleden heeft hij het biodiversiteit ambassadeurs-diploma gehaald, omdat dit zijn interesse heeft. Toen hij las dat natuurbeheer Utrechts landschap meer biodiversiteit wilde, zodat meer bijen, insecten en zeldzame vlinders enz. terug zouden komen en dit ook met succes gebeurde, was zijn besluit gauw genomen.

Zijn intentie is dus om met elkaar naar een betere biodiversiteit in de Hoeksche Waard te zoeken.

De Hoeksche Waard is een prachtig gebied voor o.a. bijen. Er is al veel diversiteit aan bloemen, planten en bomen. De ambassadeur biodiversiteit kijkt naar de hoeveelheid stuifmeel die de bijen binnenbrengen. En aan de

hand daarvan, wordt afgelezen of het een goed drachtgebied is waar de bijenkasten staan.

De ambassadeurs biodiversiteit zijn ook bezig met het regulariseren van grote aantallen bijenkasten. De Nederlandse Bijenhouders Vereniging (NBV), natuurorganisaties, ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), zijn hier ook mee bezig.

Zoals in de media al is aangegeven, stonden er in de Biesbosch veel te veel kasten. Wat je nu ziet, is dat er nu imkers uitwijken naar de Hoeksche Waard, hoewel ze hier niet uit de buurt komen. Het moet niet zo zijn, dat daardoor de bijen te weinig voedsel hebben.

Zelf laat Wols in de herfst altijd een groot deel van de honing in de kast zitten, zodat de bijen met eigen voedsel zoveel mogelijk de winter kunnen doorkomen. Het is dan belangrijk dat ze genoeg stuifmeel binnen hebben kunnen halen, anders verzwakken de volken. Het hangt er dan wel vanaf hoe groot een volk is of hoelang een winter duurt, anders moeten ze nog wat bijgevoerd worden.

Flip Wols is imker in hart en nieren en zoek het beste voor de natuur. Hij hoop op deze manier via HWL zijn steentje bij te kunnen dragen aan de biodiversiteit in de Hoeksche Waard.

Bestuiven

Bijen zijn erg belangrijk voor de bestuiving wanneer de fruitbomen in bloei staan. Anders dragen de bomen te weinig vruchten. De bijenkasten staan dan twee tot drie weken bij de bomen om de bloemetjes te bestuiven. Het zijn vooral de honingbijen die deze taak vervullen.

In Nederland hebben we naast de honingbij zo'n 360 soorten wilde bijen. Het grootste deel daarvan is solitair, d.w.z. dat het vrouwtje in haar eentje het nest verzorgt en ze ook weer alle-

maal alleen uitvliegt. Ruim tweederde van alle soorten nestelt zelf in gegraven holletjes in de aardbodem. Een beperkt deel nestelt bovengronds.

De honingbij en hommelse soorten zijn de beperkte groep die sociaal leven (met elkaar).

Als het gaat om bestuiving van fruitbomen en zaadteeltgewassen zal de honingbij geen grote bedreiging vormen voor wilde bijen. Het gaat om een betrekkelijk korte periode van drie weken. In of nabij natuurterreinen is het niet gewenst grote aantallen bijenkasten te plaatsen i.v.m. concurrentie met wilde bijen soorten!

Aangepast maabeleid

Wat nóg belangrijker is, is het minder vaak maaien van gazons, grasvelden en bermen, zodat deze meer bloeitijd krijgen, wat dan weer meer voedsel (stuifmeel) voor allerlei soorten bijen en andere bloem bezoekende insecten betekent.

Door groenbeheer gefaseerd uit te voeren, door bv. steeds 30 % van de vegetaties niet te maaien, maar te laten staan, blijven er steeds voldoende nestplekken en is er genoeg voedsel aanbod. Daardoor ontstaat er ook een betere natuurlijke bestuiving, wat zich kenmerkt in meer bloei.

De ambassadeurs biodiversiteit geven advies en begeleiding, om zo op een natuurlijke manier een beter evenwicht in de natuur terug te krijgen.

Het is zelfs zo, dat er landen zijn waar bomen kunstmatig bestoven worden, omdat er geen (of niet genoeg) bijen, hommels of insecten zijn. Dus laten we met elkaar over onze natuur waken.

Uitvoering Rabobank-Clubactie HWL...

Chiel Visser (terreinbeheer)

“Een nieuwe impuls voor het bos aan de Hoekseweg.”

Aan het begin van de Hoekseweg, ingeklemd tussen de Oudendijk, de Hoekseweg en het omringende bouwland ligt een toevluchtsoord voor wilde planten en dieren: het bos aan de Hoekseweg. Deze groene postzegel van ongeveer 15.000 vierkante meter, bestaande uit een bosperceel en een kruidenrijk grasland, heeft HWL aangedragen voor de Rabobank Clubactie. Door middel van een relatief kleine ingreep in het bos kan de natuurwaarde van het gebied aanzienlijk vergroot worden, namelijk het laten ontwikkelen van een gevarieerde bosrand. Nadat de bereikbaarheid van de werklocatie via naastgelegen akker vorige winter te wensen over liet, konden we afgelopen januari gelukkig wel terecht voor onze geplande actie. Met onze eigen kleine tractor, een enthousiaste groep vrijwilligers en een aantal motorkettingzagen verzamelden we ons op een zonnige dinsdagmorgen om aan de slag te gaan. Doel was om de bestaande ‘harde’ overgang tussen grasrand en opgaand bos te ‘verzachten’ door een aantal bomen te knotten en een klein aantal bomen te verwijderen. Bomen verwijderen om de biodiversiteit te vergroten? Jazeker, door de ruimte tussen grasland en bos te vergroten, ontstaat plek voor de verschillende tussenfases van deze natuurtypen. Hier kunnen zich nu bijvoorbeeld struiken vestigen die in de schaduw in het bos anders geen kans gemaakt hadden. Zo komt er naast grasland en bos ruimte voor ruigte, struweel en jong opgaand bos. Elk van deze zones biedt weer ruimte voor een verscheidenheid van soorten. Door de afwisseling van hoog en laag, licht en donker ontstaan in een bosrand meer geschikte plekken voor flora en fauna. Laat het groeiseizoen maar beginnen!

Situatie voor...

Werkbezoek van burgemeester en wethouders

Na enkele malen uitgesteld te zijn in verband met Corona, heeft het college van burgemeester in het kader van hun werk- en kennismakingsbezoeken op 7 december een bezoek gebracht aan HWL in het NLC in Numansdorp - keurig op 1 1/2 meter -. Het voltallige college van burgemeester en wethouders was aanwezig (burgemeester, wethouders, de gemeentesecretaris) en twee gespecialiseerden. Voorzitter Thijs Jasperse en bestuursleden Ruud Horijon, Henk Malta en Sjoerd Reinstra, ontvingen hen. Onze voorzitter liet zien hoe onze vereniging en stichtingen zijn georganiseerd, wat HWL betekent en de kansen en bedreigingen voor de toekomst zijn. Daarbij kwamen onder andere aan de orde de uitdaging om vrijwilligers te werven, de zoektocht naar nieuwe activiteiten en gebruikers voor het NLC na 2023. Aansluitend een verfrissende boswandeling in het aangrenzende Veerbos. Daarbij gaf Raymond Genissen (de rentmeester van eigenaar ASR) een uiteenzetting van de plannen voor het bos en de kansen en bedreigingen voor de natuur waarover een levendige discussie ontstond. Na terugkeer in het NLC ontvouwde onze voorzitter de ambitieuze plannen voor het 50 jarig bestaan van HWL Een plaatje van de HWL in 1973 -2023- 2073 vanuit perspectief van natuur- en landschap. Het college was zeer enthousiast en was bereid na te denken over een forse bijdrage die nodig is om dit project mogelijk te maken.

Een deel van het gezelschap in het Veerbos: V.l.n.r. Joanne Blaak (wethouder), Huibert Steen (wethouder), Thijs Jasperse (voorzitter HWL), Piet van Leenen (wethouder), Jan de Beck (bioloog gemeente), Ruud Horijon (secretaris HWL), Paul Boogaard (wethouder), Raymond Genissen (rentmeester ASR).

Situatie na!

Minder zwerfvuil door ander bermbeheer...

Joost Kievit (voorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta)

(gastartikel)

Water Natuurlijk krijgt regelmatig vragen over zwerfvuil op bermen en oevers van het waterschap. Er is goed nieuws te melden. De verandering in het bermbeheer die is ingezet, is niet alleen goed voor biodiversiteit. Ook het probleem van het zwerfvuil vermindert.

Zwerfvuil

Het is een hardnekkig probleem. Zwerfvuil, vooral veel verpakkingsmateriaal, komt terecht in de bermen en watergangen van het waterschap. Met het schoonmaken van de sloten komt plastic, blik en ander afval weer in de berm terecht. Met het oude bermbeheer kwam de klepelmaaier langs. Deze maaimachine slaat planten en zwerfvuil in kleine stukjes, vermengt het en zo blijft het achter in het milieu. Ongewenst natuurlijk.

Het waterschap heeft weinig invloed op het gedrag van mensen en daar ligt de

belangrijkste oorzaak. Wel bepaalt het waterschap hoe ze de bermen beheert. En daar is een verandering aan de gang. Mede op aandringen van Water Natuurlijk krijgen steeds meer bermen een op biodiversiteit gericht beheer.

Bermbeheer

Het nieuwe bermbeheer van het waterschap Hollandse Delta is gericht op herstel van biodiversiteit. Verzamelen en afvoeren van maaisel is hiervoor nodig. Als gevolg: minder meststoffen in de bodem en de variatie aan planten en insecten neemt geleidelijk aan weer toe. Deze omschakeling vraagt tijd.

Bedoeling is dat dit jaar 60 % van de ongeveer 3200 kilometer berm een nieuw beheer krijgt.

Met het maaisel verdwijnt ook het zwerfvuil uit de berm. Een verantwoorde verwerking van het afval is dan wel een voorwaarde. Medewerkers van het water-

schap verzekeren ons dat dat de nodige aandacht krijgt. Een mooie stap naar een schoner milieu dus.

Opruim acties

Veel mensen trekken zich het zwerfvuil probleem aan en komen in actie. Ze gaan zwerfvuil opruimen. Water Natuurlijk krijgt dan ook de vraag of het zinvol is om dit op bermen en oevers van het waterschap te doen. Het antwoord is volmondig "JA". Apart verzamelen en afvoeren is beter. Het waterschap is blij met deze acties en kan deze ook ondersteunen door bijvoorbeeld het verzamelde afval in te nemen, is ons verzekerd. Zo werken we samen aan een mooiere toekomst.

Nadere informatie:

Anne Mollema, fractievoorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta, telefoon 0611017484

Joost Kievit MSc, voorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta, telefoon 078-6731522
[hollandse-delta.nl | nieuws](https://www.hollandse-delta.nl/nieuws)
[waternatuurlijk.nl](https://www.waternatuurlijk.nl)

Nieuw medium: HWL-nieuws!

Ruud Horijon (webredactie)

Om de onderlinge communicatie tussen bestuur, leden en vrijwilligers te versterken, wordt sinds kort - naast de Waardzegger die elke drie maanden verschijnt - het **HWL-nieuws**, de HWL-nieuwsbrief uitgegeven, met een frequentie van ca.1 x per één of twee maanden naar gelang de behoefte.

Naast belangrijke onderwerpen en besluiten van het bestuur is de nieuwsbrief zeker ook bedoeld om elkaar als

werkgroepen te informeren. Nieuws dat kan wachten, verslag uit de werkgroepen, interviews en achtergrondinformatie is natuurlijk voor de Waardzegger!

HWL-nieuws kan op verzoek ook worden toegezonden aan de leden die niet in een werkgroep actief zijn.

Wil je HWL-nieuws ontvangen?

Stuur dan een mailtje aan secretariaat@hwl.nl

HWL - ACTIVITEITEN 2022

Donderdag 31 maart Algemene ledenvergadering
Aanvang 20.00 uur
NLC, Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

Zaterdag 2 april Vrijwilligersdag
Aanvang 14.30 uur (zie programma op pagina 25!)
NLC, Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

EXCURSIES HWL VOORJAAR 2022

Omdat het bestuur niemand bereid heeft gevonden om het nieuwe excursieprogramma te organiseren, is deze pagina **leeg!**

Informatie:
Sjoerd Reinstra
tel. 0186-602357

WG Natuurfotografie exposeert!

In de maanden **juni** en **juli** exposeert de werkgroep Natuurfotografie (onder voorbehoud i.v.m. Corona) in het bezoekerscentrum Klein Profijt.

Deze expositie zou oorspronkelijk in 2020 worden gehouden ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de werkgroep. De maatregelen a.g.v. de pandemie zetten daar een streep door.

Ieder lid van de werkgroep heeft zijn of haar favoriete foto uitgekozen voor deze expositie.

De tentoonstelling is te bekijken tijdens de openstellingstijden van Klein Profijt.

Foto: Leen de Man

Vacaturebank

Gezocht: vrijwilliger met spierballen!

Voor het onderhoud van de prachtige vlindertuin en vijver bij Klein Profijt. Het gaat om wat zwaardere tuinwerkzaamheden. Plantenkennis is niet noodzakelijk.

De werkgroep Vlindertuin werkt elke woensdag bij droog weer vanaf ongeveer 10.00 - 12.30 uur.

Voor aanmelding of meer informatie kunt u bellen met Marianne, tel. 0186-617595 of Ineke tel. 06 42469744. Of kom gewoon langs.

HWL zoekt: enthousiaste redacteurs hwl.nl/sociale media/ Waardzegger

Van oudsher is de Waardzegger het clubblad van HWL. Al ruim 20 jaar hebben we ook www.hwl.nl, een veel bezochte website met een schat aan informatie, foto's en film over de vele activiteiten van HWL en haar werkgroepen en andere berichten over het nationaal landschap Hoeksche Waard. HWL gaat met zijn tijd mee, dus de laatste jaren zijn daar ook de sociale media bijgekomen (YouTube, Facebook, Twitter, LinkedIn en Instagram) Deze media actueel houden, is een hele klus, daar moet wel een team achter zitten! Dat team heet webredactie. Taak van de webredactie is primair het bewerken van teksten van de vele werkgroepen van HWL tot webberichten, sociale media-berichten en persberichten, maar we zoeken vooral iemand die bereid is zelf op zoek naar nieuws te gaan binnen HWL en daar over te berichten via de diverse media.

Interesse gewekt? Neem dan contact op met bestuurslid communicatie, Ruud Horijon, via webredactie@hwl.nl

Voor meer informatie, zie www.hwl.nl onder menu aan linkerzijde onder 'vereniging' en dan 'vacatures'.

Uitnodiging & agenda voor jaarlijkse ALV

Het bestuur nodigt alle HWL-leden van harte uit voor de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering (ALV):

Datum : **Donderdag 31 maart , 20.00 - 22.00 uur**
 Locatie : Nationaal Landschap Centrum (NLC), Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp.

Aanmelden voor bijwonen

Kom je naar de vergadering? In verband met nadere mededelingen i.v.m. evt. corona maatregelen of anderszins stellen wij het op prijs als je dat van te voren aangeeft. Aanmelden kan bij de secretaris via secretariaat@hwl.nl

LET OP: Ingevolge de huidige corona-regelgeving is toegang tot de ALV alleen mogelijk met een bewijs van een negatieve PCR-test of met een geldig vaccinatiebewijs via een QR code.

NB. Dit is verkorte versie van de agenda. Wijzigingen voorbehouden. De uitgebreide versie staat vanaf uiterlijk 15 maart a.s. op hwl.nl onder documenten. Daar worden ook de documenten opgenomen (verslag 17 november, jaarverslag 2021, jaarrekening, begroting en eventuele andere stukken).

Agenda:

1. **Opening en mededelingen**
2. **Verslag van de Algemene Ledenvergadering d.d. 17 november 2021: ter vaststelling**
3. **Bestuursverkiezing**
Het bestuur draagt *Peter Vos* voor als bestuurslid (beoogd penningmeester). Zie kader hiernaast waarin Peter zich voorstelt.
4. **Jaarverslag 2021**
5. **Jaarrekening 2021**
6. **HWL 50 jaar in 2023**
We willen dit uitgebreid vieren. En dit jubileum aangrijpen met zoveel mogelijk Hoeksche Waarders na te denken hoe het 50 jaar geleden en nu gesteld is met de natuur en het landschap in de Hoeksche Waard. En hoe we vinden dat het er over 50 jaar moet zijn.
Daarover hebben we op de ALV van 17 november al gesproken. Nu worden er plannen gemaakt en op 31 maart willen we daar verder met over spreken. Doe mee, kom naar de vergadering. Een belangrijk project om HWL weer verder op de kaart te zetten!
7. **Begroting 2022**
8. **Openingshandeling lancering vernieuwde HWL.nl**
9. **Wat verder ter tafel komt**
10. **Rondvraag**
11. **Sluiting**

Met vriendelijke groet en hopelijk tot ziens op 31 maart a.s.

Peter Vos

kandidaat penningmeester

Mijn naam is *Peter Vos*, geboren (1957) en getogen in Rotterdam, maar ik woon al meer dan 40 jaar in de Hoeksche Waard. Eerst in Heineoord, later (nu) in Oud-Beijerland.

Getrouwd met Hennie, twee dochters en sinds kort een kleindochter. Vanaf 2011 ben ik lid van HWL.

Ik ben lang vanuit een kantoor aan huis werkzaam geweest als belastingadviseur. Die werkzaamheden ben ik nu aan het afbouwen.

Als jongen uit de stad zie ik hoe prachtig de Hoeksche Waard is, en wat een fijn gebied om in te mogen wonen en werken.

HWL is een sterke vereniging en speelt een onmisbare rol bij het in stand houden en versterken van al dat moois.

Dat gaat allemaal niet vanzelf. HWL kan zijn belangrijke rol spelen dankzij de grote aantallen betrokken leden en vrijwilligers. Ook ik wil graag een bestuurlijke bijdrage leveren door aan te treden als penningmeester.

Ik zie uit naar een plezierige samenwerking binnen het bestuur en binnen de vereniging en ik hoop snel met velen van jullie kennis te kunnen maken, op de ALV, op de vrijwilligersdag of bij een andere gelegenheid.

HWL Vrijwilligersdag 2022 op 2 april

Hoeksche Waards Landschap (HWL) is een actieve vereniging waar vrijwilligers het hart van de organisatie vormen. Met meer dan 30 werkgroepen zetten we ons op allerlei wijze in voor de natuur in de Hoeksche Waard. Na twee jaar pauze vanwege Corona willen we jullie weer van harte uitnodigen voor de *Vrijwilligersdag op 2 april* in het Nationaal Landschapscentrum (NLC) in Numansdorp. Komt allen, dan maken we het gezellig!

Hierbij een kort programmaoverzicht:

- **14.30 uur**, welkom met drankje;
- **15.00 uur**, opening door voorzitter Thijs Jasperse

In 2023 wordt HWL 50 jaar. Dat willen we uitgebreid vieren. Met als doel meer inwoners van de HW kennis laten maken met de HW natuur en natuurlijk met HWL. We zijn bezig dit voor te bereiden. Graag willen we jullie daarbij betrekken, zowel qua ideeën als wat de werkgroepen zelf kunnen bijdragen.

- **15.30 uur**, pub-quiz;
- **16.30 uur**, drankje met aansluitend een lopend buffet.

In verband met de organisatie (inkoop, evt. corona-beperkingen) verzoeken wij u **uiterlijk 2 dagen tevoren aan te melden**.

De corona-maatregelen zijn gelukkig versoepeld en dat houdt in, dat op basis van de huidige regels, de dag doorgang kan vinden. Volgens de huidige regels is toegang alleen mogelijk met geldige QR code. We weten echter niet of de maatregelen weer aangescherpt zullen worden. Het is dan ook noodzakelijk dat u zich vooraf aanmeldt, ook in verband met de organisatie (inkoop e.d.).

Zo nodig kunnen wij u dan ook op het laatste moment bereiken.

Dus graag uiterlijk 2 dagen tevoren aanmelden op secretariaal@hwl.nl

Graag ook aangeven of u alleen komt of met partner.

NB. Datum gewijzigd ten opzichte van aankondiging in de vorige Waardzegger. Toen was nog sprake van 9 april.

Gratis abonnement op nieuwsberichten van HWL!

In een eerdere Waardzegger hebben we u er op geattendeerd dat alle nieuwsberichten die worden geplaatst op hwl.nl automatisch en gratis direct na plaatsing op je email adres toegezonden kunt krijgen.

Het betreft nieuws bijvoorbeeld over ingenomen standpunten van HWL, maar ook berichten over activiteiten die worden georganiseerd zoals excursies, lezingen etc.

Nogmaals wijzen we op deze mogelijkheid.

Hoe kan je je aanmelden?

Ga naar hwl.nl, ga naar menu aan linkerkant onderaan naar contact. Dan krijg je het invulveld. Vul daarin je naam en emailadres in en dan krijg je voortaan automatisch de nieuwsberichten in uw mailbox.

borreluurtje

Elke **derde vrijdag** van de maand is er in Klein Profijt, van **15-17 uur**, een HWL-borreluurtje, waarbij de eerste consumptie voor rekening van HWL is! De vrijdagen zijn: **18 maart, 22 april, 20 mei en 17 juni**. Kom gezellig langs!

Joops **PRIKBORD**

Elke derde vrijdag
borreluur in Klein
Profijt! (vanaf 15.00 uur,
alleen voor HWL-leden)

Voor de meest recente
informatie kijken op
www.hwl.nl

deadline kopij inleveren!
30 april (zomernummer)
Verwachte uitgifte rond
1 juni!

Gratis!!

Abonnement op HWL-
nieuwsberichten!
Aanmelden op hwl.nl/contact

Ja..! Noteert U even..!

TAPIJT- & MEUBILAIR REINIGING

ALLES VLOT WEER SPIC & SPAN

Reiniging van tapijt en karpetten, schoonmaak van stoelen, gordijnen, enz.
Ook verhuur van schoonmaakmachines!

Mobiele Stoomcleaning M.K. Tuk

Walewegje 28 - 3291 AW - Strijen
tel 078-674 2850 / 06-511 80 985
mennotuk49@gmail.com

Kerkstraat 2, 3291 AL Strijen
www.siemwoningstoffering.nl
info@siemwoningstoffering.nl
061 9346085

Voor alle facetten van veiligheid en dienstverlening
ten behoeve van ondernemers op bedrijventerreinen.

www.parktrust.nl

De Hoekse Bijenkorf

**puur natuurlijke honing
uit eigen streek
koud geslingerd**

- In- en verkoop van honing
- Keurmeester
- Specialist bijenproducten
- Verhuur bijenvolken voor bestuiving

- Streek- en puurmarkten
- Verkoop van pro polis producten
- Certificaat erkend streekproduct
- Workshops
- Zwermverwijdering

Imker **FLIP WOLS** info@dehoeksebijkorf.nl

06-21818946 Nassaulaan 140 3297BJ Puttershoek

www.dehoeksebijkorf.nl/

QUADRAAT

QUALITY PRINTING

- Huisstijl
- Promotie
- Verpakkingen
- Presentatie, displays
- Signing
- Stickers, labels
- Direct mail
- Buitenreclame
- Bedrijfs- en winkelinrichting
- Specials op hout, metaal, kunststof

WWW.QUADRAAT.NL

Jon van der Heijdenstraat 25 | 3281 LZ Oud-Beijerland | 0180 81 72 33 | info@quadraat.nl

HW
werkt!
Werk voor iedereen

DOMINIKQ
MEUBELSTOFFEERDERIJ

Röntgenstraat 10 - 3261 LK - OUD-BEIJERLAND
T 0186-621 430 - **Whatsapp** 0186-621 430
info@dominikq.nl www.dominikq.nl

capili

Molendijk 17
3262 AH Oud-Beijerland
T: (0186) 612 227
www.capili.nl
(24/7 online afspraak maken)

Zes dagen per week geopend en
op vrijdagavond.

hart
voor **REGELEN**

Deze zomer genieten van een
opgeruimde schuur, garage,
zolder of caravan?

Laat mij het regelen!

Tel: 06 13193313
Mail: m.denboer@hartvoorregelen.nl

HOEKSCHE
ZUIVEL

Een bijzonder streekproduct!
HOEKSCHE ZUIVEL

De lekkerste zuivel direct van
de boer met de smaak
van 'vroeger'.

Zwanegatsedijk 1A, 3299 LT Maasdam
06-2824 8040 | info@hoekschezuivel.nl

PROEF & ERVAAR!

HOEKSCHEZUIVEL.NL